

[Hlavní stránka](#)

ZOO report 1/00

[Příhovor](#)

[Stop pašerákům exotických zvířat](#)

[Zoologické zahrady si nekonkurují](#)

[Draví ptáci na Mniší hoře](#)

[Role zoologických zahrad](#)

[Horké novinky](#)

[Mniší hora v roce 2020](#)

[Mezinárodní projekt pokračuje](#)

[Zpět na ZOO report](#)

Vážené dámy, vážení pánové!

V průběhu posledních století vymřely stovky živočišných a rostlinných druhů a ještě mnohem více jich z povrchu zemského zmizí během století nadcházejícího. Ostatní druhy se roztráší do takové míry, že se předmětem zájmu stane schopnost genetického vývoje zbývajících populací. Jak dlouho bude ještě trvat, než se nám podaří zničit každický organismus vyjma lidské bytosti? I ten největší optimista ví, že pokud se nám nepodaří zmírnit rychlost, jakou se zánik organismů ubírá, budeme čelit obrovské katastrofě. Správci původních populací čelí rostoucímu nároku rozšiřující se lidské společnosti na půdu, a zároveň nadcházejícímu úpadku eko-systémů. Je tedy načase, abychom činněji vzdorovali realitě a svoje rezervy sjednotili v energii, která prospěje každému, kdo s námi tuto nádhernou planetu sdílí. Světová organizace Zoo (WZO) studuje tento fenomén a zkoumá tuto situaci. Programy ochrany uměle vytvářených

populací představují pro mnohé druhy živočichů poslední naději. WZO věnuje obrovské úsilí spouštění těchto programů ochrany přírody na mezinárodní úrovni. Aby mohla WZO těchto cílů dosáhnout, bude muset zdvojnásobit či ztrojnásobit počet svých členů. Je nutné podotknout, že WZO vždy horlivě hájila své zájmy a zastupovala pouze význačně kvalitní zoo. Bohužel je na světě velice mnoho organizací, které rozhodně nejsou chloubou zoologického společenství. Kéž by byly raději uzavřeny!

Je na nás, abychom rozpoznávali vhodné kandidáty a napomáhali jim k dosahování vyšších kvalit, které jsou klíčem k členství v naší prestižní organizaci. Jakmile tohoto docílíme, zajistíme si nejen důvěryhodnost, ale současně se staneme i neodmyslitelným partnerem v oblasti ochrany přírody.

Willie Labuschague

Prezident světové organizace ZOO

Stop pašerákům exotických zvířat

V Zoologické zahradě města Brna nalézají dočasný útulek i zvířata, která byla pašerákům zabavena na hraničních přechodech. Některá prodělají jen vyšetření a karanténu, jiným však

musí pomoci veterinární lékař a znalosti chovatelů. Základní příčinou nedobrého stavu těchto zvířat jsou otřesné podmínky, za nichž putují mnohdy tisíce kilometrů. Bývají totiž po desítkách doslova vecpána do tak malých přepravních prostor, že je zázrak už to, přežije-li tuto strastiplnou pouť alespoň několik z nich. Bohužel se pašerákům i tento drastický způsob transportu, zvláště jde-li o atraktivní druhy, bohatě vyplatí. Vždy se totiž najde dostatek zájemců o exotická zvířata prodávaná pod cenou. O tom, že existují závazná mezinárodní pravidla o obchodu se zvířaty (CITES), většina lidí neví. Aby se tato pravidla zavedla do praxe, vznikla mezirezortní komise, ve které zastupujeme Unii českých a slovenských zoologických zahrad - Dr. Přemysl Rabas, ředitel Zoo v Chomutově, a já.

Velmi by nám pomohlo, kdyby lidé zvířata nakupovali výhradně ve specializovaných obchodech požadovali, pokud nejde o zvířata narozená v ČR, potvrzení o jejich původu a další předepsané doklady. Odsunuli by tak do pozadí mimochodem jeden z nejatraktivnějších "obchodů", který podle posledních statistik vynáší pašeráckým gangům nepředstavitelné sumy. Vždyť nebude-li na trhu o pašovaná zvířata zájem, podstatně se sníží i počet pacientů záchranné sítě a ušetříme na jiné, fauně prospěšné aktivity. Na závěr ještě snad to, že peníze, které zoo jako součást záchranné sítě do tohoto boje se smrtí investuje, nejsou malé a jdou z kapes daňových poplatníků, tedy našich.

*MVDr. Martin Hovorka
ředitel Zoo města Brna*

Zoologické zahrady si nekonkurují

Když v plzeňské zoologické a botanické zahradě otevírali v polovině října minulého roku novou expozici gibbonů, využili jsme příležitosti a popovídali si s jejím ředitelem Ing. Jiřím Trávníčkem. Z rozhovoru mj. vyplynulo, že za velmi prospěšnou považuje činnost Unie českých a slovenských zoologických zahrad (UCSZ). Unie je podle něj spojovacím subjektem, který jednou, dvakrát do roka umožní opravdu dělné setkání ředitelů zoo. "Osobní jednání s kolegyněmi a kolegy mi totiž umožní, abych domluvil a dojednal vše důležité bez

složitých telefonátů či bohaté korespondence," upřesnil Ing. Trávníček a dodal: "Vzájemná vstřícnost znovu potvrzuje, že mezi zoo rozhodně nejde o nějaký konkurenční boj. Abych byl konkrétní. Víím, že plzeňská zahrada nikdy nebude mít padesát žiraf jako Dvůr Králové či Tropicke království, kterým se pyšní Brno. Plzeň má ale předpoklady být hezkou zoologickou a botanickou zahradou. Každá ze zoo má totiž svoji cestu a myslím si, že konkurence mezi nimi jako taková vlastně neexistuje. Jde spíše o jakési sportovní soutěžení o to, kdo dříve změní zastaralou expozici za lepší atd."

Ke chvále UCSZ ještě ředitel Trávníček připomenul, že její existence podstatně znásobila bezplatnou výměnu zvířat, a tím omezila nutnost nelegálního obchodu, který se před několika lety mnohdy pohyboval i na hranici obecných etických norem. Navíc činnost unie nepředstavuje jen jednání ředitelů, ale vytvořila i platformu pro úspěšně se rozvíjející spolupráci mezi specializovanými pracovišti zoo. I to potvrzuje základní myšlenku Ing. Trávníčka, že si zoo nekonkurují, ale společně dělají vše pro to, aby přiblížili člověka blíže k přírodě. Pochopitelně se vztyčeným ukazováčkem, varujícím před rozpínavostí lidské společnosti, která v posledních desetiletích opravdu pozapomněla na to, že na Zemi nežije sama.

Petr Urbánek

Draví ptáci na Mniší hoře

Většina dravců patří k ohroženým druhům ptáků. Tento stav je způsoben zejména jejich postavením v potravní pyramidě, v níž jsou totiž vrcholovými predátory. Navíc byli dravci v nedávné minulosti považováni za škodnou a člověk jejich stavy systematicky snižoval. Jejich potrava je dalším a zdá se, že také nejsilnějším faktorem negativně ovlivňujícím početní stavy těchto bezesporu krásných ptáků. Zásadní riziko spočívá v kumulaci těžkých kovů a jedů v přirozené potravě a jejich následná kumulace v těle dravce. To má za následek nejen

vysokou úmrtnost dospělých ptáků a mláďat, ale záporně ovlivňuje i jejich schopnost rozmnožování.

Pro udržení a další rozvoj populací dravců je kromě omezení rizikových faktorů znečištění životního prostředí a ochrany přirozených hnízdišť dravců také posilování jejich populací formou introdukcí. Do tohoto programu se zapojila i Zoo města Brna. Od roku 1998 vytváříme expozice ohrožených druhů dravců ČR - Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*), Orel mořský (*Haliaeetus albicila*), Moták pochop (*Circus aeruginosus*), Sova pálená (*Tyto alba*), Sýček obecný (*Athene noctua*), Puštík obecný (*Strix aluco*). Současně s nárůstem těchto expozic probíhá i rozvoj koncepcí introdukce odchovů do volné přírody. V tomto časově náročném programu spolupracuje Zoo Brno s Ústavem systematické a ekologické biologie AV ČR, Přírodovědeckou fakultou MU Brno a s Veterinární a farmaceutickou univerzitou v Brně.

Kromě programu introdukce domácích druhů jsme se v minulém roce zapojili do mezinárodního programu ochrany Orla kamčatského (*Haliaeetus pelagicus*). Od EARAZA se nám podařilo získat mladý pár těchto impozantních dravců. Odchovy ze Zoo Brno by měly v budoucnu posílit populaci Orla kamčatského na Dálném východě.

Dr. Jaroslav Kučera

Role zoologických zahrad

V čem, podle mého soudu, mají před většinou českých a slovenských zoologických zahrad zahraniční zařízení stejného ražení obrovský předstih, je velký zájem, který o ně projevuje populace středního věku. Zahrady tak dokázaly, že nejsou pouze oddechovými prostory pro děti a seniory. To, aby se návštěva zoologické zahrady stala prestižní událostí (a nejen jednou za rok) i pro produktivní generaci, trvalo sice mnoho let, ale vytrvalé výchovné působení na spoluobčany přineslo své výsledky. Je pochopitelné, že

stejněho cíle chce dosáhnout i brněnská zoo. Moderní zoologické zahrady už dávno nejsou pouhou přehlídkou výstavných kusů zvěře, ale mj. i neodmyslitelnou a nezastupitelnou součástí ekologické výchovy. Tím jsou motivovány i jejich vzdělávací a propagační projekty. Koho by měly pracovníci zoo oslovit nejdříve? Pochopitelně tu nejmladší generaci. Na místě je ovšem připomenout, že běžné výukové programy, jejichž počátky můžeme vřadit do padesátých let tohoto století, přestože jsou stále funkční, už zdaleka nestačí. Mladá, ale i střední generace dnes žije ve zcela jiném komunikačním světě, než před dvaceti či třiceti léty.

Je proto pochopitelné, že i zoologické zahrady musejí převzít počítačový jazyk doby. Brněnská zoo má navíc jednu obrovskou výhodu. Stanice mladých přírodovědců má velké zkušenosti s tím, jak formou soutěží, kvízů, atd. nejlépe vysvětlit právě těm mladým, že jak je, tak jejich rodiče, zodpovědnosti za přežití Modré planety nikdo nezbaví. Přetlumočení těchto zásadních myšlenek do řeči počítačů a virtuální reality, což je jedním ze základních úkolů vyplývajících z nové Strategie Zoo města Brna, zase tak složitým problémem není. Ostatně první kroky už byly učiněny na stránkách internetu a rekordní počet statisíce zájemců z celého světa, kteří adresu www.zoobrno.cz za měsíc navštívili, správnost přechodu na jazyk třetího tisíciletí jen potvrzuje.

Petr Urbánek

Horké novinky

Expozice čeledi koňovitých téměř kompletní

Expozici koňovitých, která se nachází ve výběžích vlevo od pavilónu exotických ptáků, doplnily počátkem ledna nové přírůstky. Z Tierparku Berlín připutoval na Mniší horu párek kiangů, spolu s ním i dvě zebry Grévyho a jeden osel somálský. K shetlanským poníkům, kteří jsou už v zoo dlouhá léta, ještě přibude kůň Převalského.

Pomoc Arboreta Mendelovy univerzity

Cílem brněnské zoologické zahrady je, jak už dokazuje Tropicke království či potvrdí pavilón velkých kočkovitých šelem, aby zeleň ve všech expozicích co nejvěrněji představovala flóru v domovině toho či onoho živočicha. Pomocnou ruku nabídli zoologické zahradě odborníci z Arboreta Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně. Prvním společným dílem bude zeleň ve výběhu tygrů sumaterských a levhartů cejlonských.

Lední medvěd na samolepce

Na pět tisíc žáků brněnských základních škol si zatím zakoupilo samolepku s ledním medvídkem. Děti tak pomohly svým zvířátkům téměř sto dvaceti čtyřmi tisíci korunami. Obnos jistě nezanedbatelný, co však vedení brněnské zoologické zahrady potěšilo ještě více, byl prostý fakt, že tolik žáků projevilo svůj kladný vztah k ostatním obyvatelům Modré planety. Jejich přízeň byla oceněna volnými vstupenkami do zoo.

Mniší hora v roce 2020

S novou strategií Mniší hory je spojeno také podstatné zvýšení počtu chovaných druhů a tím i jednotlivých zvířat. Vyplyvá to i z navržené koncepce, zahrnující už uvedené Beringia, Karibik, Wallaseia, Kalahari, jako komplexní expozice, spolu s expozicemi ostrovních druhů (malé ostrovy, Madagaskar, Austrálie ale i Himaláje). Dále pak to budou ukázky některých systematických skupin druhů a ve výčtu bychom mohli ještě pokračovat. Výsledné číslo představuje téměř 400 druhů a na

dva tisíce zvířat. Kam však s nimi? Stávající výběhy i pavilóny či voliéry by rozhodně nestačily. Proto také koncepce připomíná potřebu devíti pavilónů a množství nutných expozic prezentuje číslice sto třicet jedna.

Mniší hora tedy v případě, že se strategii dostane závěrečného požehnání, stojí před nemalými investičními úkoly. Pochopitelně půjde o postupný proces. I kdyby městská pokladna mohla najednou uvolnit přibližně 250 miliónů potřebných korun, změnila by se Mniší hora v jedno velké staveniště, a to by si nepřáli jak návštěvníci, tak ani vedení zoo. Proto je proces přebudování Mniší hory v moderní zoopark ve střednědobém časovém horizontu vítaný, ale také mimo veškerou diskusi. Ostatně i postupné uvolňování peněz přijde jejímu zřizovateli, městu Brnu, vhod.

Na závěr si snad připomeňme jen některé prioritní aktivity, kterými jsou: výstavba dětské zoo (peníze už město uvolnilo), rekonstrukce starého medvědince, oprava expozic nad veterinární nemocnicí (lachtani a lvi), či nový velký výběh pro medvědy kamčatské nebo kodiaky, začínající v místech dnešní ubikace medvědů syrských a pokračující až do spodní části zoo. Není to málo, a přesto je to jen část z úkolů, které před moravskou metropolí, jejíž pýchou moderní zoologická zahrada bude, stojí.

RNDr. Bohumil Král, CSc.

Mezinárodní projekt pokračuje

I přes loňské nedorozumění s jihomoravským řídícím výborem Programu přeshraniční spolupráce Phare - Fond malých projektů se Zoologická zahrada města Brna realizace projektu Ochrana přírody nezná hranice (OPNH) nevzdala. Ba naopak, na OPNH pilně pracovala. Vzhledem k tomu, že otázky oslovující dvě kategorie žáků, a to od 9 do 11 a od 12 do 15 let, nemají kopírovat učebnicové znalosti o přírodě, ale jejich cílem je

mj. i zmapovat obecné vědomosti dětí, požádalo vedení zoo o spolupráci Fakultu informatiky MU v Brně. To byl první nový krok. Druhým pak bylo podstatné prohloubení spolupráce s vídeňskou a bratislavskou zoo a také referátem životního prostředí Okresního úřadu v Břeclavi a do hry vstoupily i odbory životního prostředí Brna-města, Brna-venkova.

Soutěž bude i v nové verzi pro obě věkové kategorie tříkolová - regionální - národní - mezinárodní. První kolo vyhodnotí školy samotné. Postupující tříčlenná družstva se utkají v regionálních kolech, které zorganizují příslušné zoo. Jejich vítězové pak postoupí do mezinárodního měření sil spočívajícího v soutěžích uspořádaných jednotlivými zahradami. V tomto závěrečném kole prokáží své znalosti z ochrany přírody a s ní svázanou činností zoologických zahrad.

Vyvrcholením pak bude soutěž v lužním pralese u Lanžhota. Základním materiálem bude osloveno na tři sta základních škol na okresech Brno-město, Brno-venkov a Břeclav, v Bratislavě a Bratislave-vidieku. Vídeňská strana zainteressuje na sto obecných škol, celkem tedy na čtyři sta škol. Tato aktivita tří zoo by měla přispět ke konkretizaci deklarované spolupráce euroregionu Jižní Morava, Západní Slovensko a Dolní Rakousko.

Markéta Hodková

© ZOO Brno, 1998

webmaster: Česká vydavatelská pro internet, s. r. o. /webhouse.cz/